

גוט שבת Gut Sábész

23. évfolyam 24. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 17:06 • י"ד אדר תשפ"א • 2021. 2. 26. • פרשת תצוה • Szombat kimenetele: 18:12

Hat új taggal bővült Ábrahám szövetsége

Nem sokkal a II. világháború vége után egy kezdeményezéssel keresték föl közösségi vezetők a lubavicsi Rebbét, az áldott emlékü Menáchem Mendel Schneerson rabbit. A kezdeményezés szervezői az áldozatokra akartak emlékezni és emlékeztetni azzal, hogy a közelgő Peszách ünnepén mindenki tegyen egy üres széket az asztalhoz a széderen. A Rebbe azonban úgy vélte, sokkal méltóbb lenne mártírjainkhoz, ha azzal emlékeznénk meg róluk, hogy még egy embert az asztalunkhoz hívtunk, aki amúgy nem venne részt széderen. Egy üres szék – gesztus. Egy zsidó felebarátunk bevonása az ünnepbe – valódi megemlékezés a Tóra szellemében.

Faith Aser, a Budavári Zsinagóga rabbija idén ennek szellemében cselekedett, amikor a Holokauszt nemzetközi emléknapjára hat zsidó fiatalnak szervezte meg a körülméletési szertartását. „A tízparancsolatban

a szombatról az szerepel: őrizd meg és emlékezz meg róla. Ebből tanuljuk, hogy az emlékezésnek mindig valamilyen cselekvéssel kell párosulnia.” Faith rabbi kezdeményezésére több lány is magára vállalta a pénteki gyertyagyújtás micváját, így kötve össze a megemlékezést egy jó cselekedettel.

A szülők első vallási kötelessége, ha fiúgyermekük születik, hogy nyolcnapos korában körülméletessék, ha azonban valami miatt ez elmarad, bármikor lehet pótolni. Nagyon különleges helyzet, amikor ilyen szép számmal döntenek úgy fiatalok, hogy teljesítik ezt a micvát, és ezzel önként belépnek Ábrahám szövetségébe. Ötük esetében a briszből való felépülés után jöhetett a bár micva is, hiszen már elmúltak 13 évesek.

Az első kettős bár micvára az Óbudai Zsinagógában sor is került azóta. A testvérpár számára rendezett szűk családi körben megtartott ünnepségnek

azonban volt még egy különlegessége. „A szemmel verés miatt rossz előjelnek számít két testvért egymás után felhívni a Tórához. Megkérdeztem a fiúk édesanyját, volna-e valaki a vendégek között, akit szeretnének a két fiú között felhívni a Tórához. Egy holokauszt túlélő urat javasolt az anyuka.” A történet azonban még nem ér véget, ugyanis a helyszínen derült ki, hogy az idős úr hasonló helyzetben van, mint a két ünnepelt. A körülméletése megtörtént, de soha nem hívták meg föl a Tórához. Így végül háromszoros bár micvát ünnepelhetett a család. „Nagyon különleges volt látni több generáció közös ünnepét és azt, hogy a fiatalok ilyen öntudatosan, zsidóságukra büszkén hoznak döntéseket és vesznek magukra micvákat.”

Gratulálunk mind a hat fiatalembernek – és a plusz egy bár micva „fiúnak” – kívánjuk, hogy haladjanak tovább a zsidóság útján!

Napról napra

Haszid tanítások a Rebbétől

Sorozatunkban egy-egy rövid tanítást adunk közre a lubavicsi Rebbe, Menáchem Mendel Schneerson *Hájom jom* (Napról napra) című könyvéből. A rövid tanításokról a Virtuális Bét Midrás programunk keretében Megyeri Jonatán tart előadást minden nap 20 órától.

Ádár 8.

Az Álder Rebbe (az első lubavicsi Rebbe) egyszer hívatta a (Mezericsi) Mágid egyik fiatal tanítványát és a tőle szokásos kántálással azt mondta: „Van egy micvám, mely úgy szól »tanítsátok arra fiaitokat«. Neked van egy micvád, ami úgy szól, hogy eltartsd és gondoskodj a családodról. Cseréljünk! Én megadom neked, amit kell, hogy teljesítsed a micvát, te pedig tanítsd a gyerekeket (azt, ki később a Mittler Rebbe, a második lubavicsi Rebbe lett).

Az (Álder) Rebbe ezután elmondta, miként is gondolta (gyermek tanítását): Először is a betűket kell megtanítanod, álef, bét és így tovább. Mi az álef? Egy pont felül, egy pont alul és egy vonal középen, ez az álef. A gyermeknek tudnia kell, hogy a Tóra álefe egy jud felül, egy jud alul és a hit vonala, mely összeköti őket.

Egy másik verzió szerint: a jud felül a lélek, a *jid* (zsidó) alul a test, a vonal pedig a *jirát sámájim* (az Ég félelme, Istenfélelem), mely középen van.

Hetiszakasz

Isteni válasz a vitákban

Szakaszunk – *Töcavé* (2Mózes 27:20–30:10.) – a pusztabeli Szentély további felszerelését, a papok ruházatát stb. részletezi. Itt esik szó az Urim Vötumim nevű csodaszervezőről, amelynek segítségével

vel a főpap vitás kérdésekre isteni választ volt képes kérni. Ebben a szakaszban nincs említve Mózes neve, és ennek a kommentátorok különböző magyarázatait, értelmezését adják.

Zsidó híradó

Hazatalált a világ legrégebbi Eszter könyve tekerese

A világ legrégebbi Eszter könyve tekercs (héberül *megila*) nemrégiben régi-új otthonára lett az Izraeli Nemzeti Könyvtárban. A tekercs online formában is meg lehet tekinteni.

A tudósok azt állapították meg, hogy a tekercs az Ibériai-félszigeten írhatták 1465 körül, a zsidóknak a 15. század végén Spanyolországból és Portugáliából történt kiűzése előtt. Ezek a következtetések mind stilisztikai, mind tudományos bizonyítékokon alapulnak.

Szakértők szerint nagyon kevés Eszter tekercs maradt fenn a középkorból, különösen a zsidók Spanyolországból és Portugáliából történt kiűzése előtti időkből. Eddig ez a tekercs volt az egyetlen teljes, tizenötödik századi *megila* magánkézben.

A tekercs Michael Jesselson és családjának ajándéka, akiknek régóta van kapcsolata az Izraeli Nemzeti Könyvtárral és gyűjteményeivel. Michael apja, Ludwig Jesselson, a könyvtár nemzetközi tanácsának (akkori nevén „Zsidó Nemzeti és Egyetemi Könyvtár”) alapító elnöke volt.

Dr. Yoel Finkelman, az Izraeli Nemzeti Könyvtár *Haim és Hanna Salomon Judaika* gyűjteményének kurátora szerint a tekercs „*hihetetlenül ritka bizonyítéka az Ibériai-félsziget zsidóságának gazdag kultúrájának*”.

Minden nap Jom kipur

Hetiszakaszunk végén a Szentélyben napi kétszer bemutatott füstölőszerről olvasunk, az arany oltárról, annak elhelyezkedéséről és a füstölőszere bemutatás menetrendjéről. Utóbbi szertartást mind a mai napig folytatjuk, reggeli és délutáni imáink szövegének olvasásán keresztül, így kifejezve áldozatkészségünket és Isten iránti elköteleződésünket.

A hetiszakasz utolsó mondatát olvasva – „És engeszteljen Áron (az oltár) szarvain egyszer az évben; az engesztelő vétekáldozat véreből” (2Mózes 30:10.) – csodálkozunk: hogy jön a napi áldozathoz Jom kipur és az engesztelő áldozat?

A Rebbe mondta egy 1992-es beszédében, hogy hetiszakaszunk záró mondata egy örök érvényű tanítást rejt magában. Mi emberek hajlamosak vagyunk beleszűrölni a megszokásba, s a hétköznapi rutin monotóniájába ragadva elveszíteni az állandó feladataink iránti lelkesedésünket. Huszonnégy óra leforgása alatt háromszor imádkozunk, s ezt ismétljük életünk végéig, nap-nap után. Egy idő után előfordulhat, hogy ezt az – ideális

esetben spirituális utazásként megtapasztalható – élményt csupán unalmas, kiszámítható kötelességnek éljük meg. A megszőköttség ezen érzetéből időnként csak az olyan jeles események tudnak kiszakítani, mint Jom kipur ünnepe, amikor egy pillanatra ismét eltöprengünk Isten misztériumán, a nap minőségén, s képesek leszünk ismét őszintén és elmélyülten imádkozni.

Bár sokszor csak az ilyen Jom kipurhoz hasonló kiemelt napok képesek felrázni spirituális szendergésünkből, valójában minden nap, s annak minden imája különleges. Minden egyes pillanatban, mikor tudatosan Istenhez vonjuk magunkat, lelkünkkel létünk igaz forrásához kapcsolódunk.

Mikor a Tóra a napi áldozat részletezését egy jom kipuri céllal szakítja meg, azzal azt tanítja, hogy életünk minden pillanatában ott van az isteni inspiráció, s bármikor, ha imádkozunk, azt úgy is megélhetjük, mint a saját személyes Jom kipurunkat.

*Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Elisha Greenbaum rabbi
írása nyomán.*

Imaidők a következő hétre (február 27–március 5.)

AZ ISTENTISZTELETEKEN MASZK VISELÉSE KÖTELEZŐ!

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 9.15 Reggeli ima, majd süteményes *Kidus*;
12.25 Délutáni ima

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima,
17.20 Délutáni ima a Keren Orban

A KIJÁRÁSI KORLÁTOZÁS MIATT ÚJ IDŐPONT:

Péntek: 16.00 **A nagy csoda**

(Szabó György Menáchem előadása);

17.00 *Minchá* délutáni ima;

Kábálát Sábát, majd süteményes *Kidus*;

18.00 **Midrásai történetek a hetiszakaszhoz**

(Oberlander Báruch rabbi előadása)

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Szombat:

9.15 Hetiszakasz
a kabbala tükrében
10.00 Reggeli ima,
majd *Kidus*

Hétfő-péntek

(munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 17.30 Tanulás

18.00 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:

9.15 Reggeli tanulás
(zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima

Péntek:

16.30 Szombatfogadás

Cháj Galéria

(Szentendre, Pátriárka u. 6.)

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás
(zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima,
majd *Kidus*

Péntek:

18.30 *Kábálát Sábát*,
majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

A szeretet a legfontosabb dolog

1925-ben születtem Fehéroroszországban, egy lubavicsi családban. Amikor a Rebbét említem, Menachem Mendel Schneerson rabbira gondolok, a lubavicsi mozgalom utolsó vezetőjére. Fiatal koromban azonban, ha azt mondtuk, hogy „Rebbe”, akkor az előző rebbét, Joszef Jicchák Schneerson rabbit értettük alatta. Ő volt az, aki 1927-ben Hebronba küldte a családunkat, hogy apám kóser mézárósként szolgáljon ott.

1929 augusztusában az előző rebbe Jeruzsálembé látogatott. Apám természetesen nagyon várta, hogy ismét találkozhasson vele. Miután beszéltek, apám az áldását kérte. „Még találkozni fogunk” – mondta a Rebbe, majd megáldotta.

Miután apám távozott, eszébe jutott, hogy megfeledkezett valamiről, így visszatért a Rebbéhez, tehát ismét találkoztak... Akkor újra megkérte, hogy áldja meg azzal, hogy látják még egymást. A Rebbe azonban elutasította. „Most látjuk egymást” – mondta. Apám ismét megkérte, de újra elutasításban volt része.

A Rebbe nyilván megérezte, hogy többet már nem találkoznak. Így is történt: két nappal azután, hogy apám visszatért Hebronba, meggyilkolták. 1929. augusztus 24-én, szombaton az arabok pogromot rendeztek a városban, melynek során 67 zsidó vesztette életét, köztük az apám is.

Négyéves koromtól tehát apa nélkül nőttem fel. Ezt követően anyámmal és két nővéremmel Jeruzsálembé költöztünk.

Ott kezdtem el a tanulmányaimat, majd amikor Tel-Avivban megnyílt a lubavicsi jesiva, ott folytattam, 1947-ben pedig New Yorkba utaztam, hogy az ottani lubavicsi jesivában tanuljak. Egy

fel: „Mit tettem, amivel kiérdemeltem a Rebbe segítségét?” A Rebbe erre szigorúan rám nézett és így felelt: „Egy rebbe vagy egy apa nem keresi a tanítványai vagy gyermekei érdemeit, ami-

Shalom Ber Goldschmid rabbi (1925-2011) és néhai felesége, Rivka Brooklynban élt, ahol hosszú éveken keresztül vezették hentesüzletüket. Az interjú 2011 augusztusában készült.

évvel később Menachem Mendel Schneerson rabbi, a későbbi Rebbe azt ajánlotta, hogy tanuljak ki kóser metszőnek: „Ismerem az egész családotat Jekatyerinoszlávból. Mindannyian kóser metszők voltak, így neked is azt kellene tanulnod”.

Miután a Rebbe 1951-ben átvette a mozgalom irányítását, minden lépésemhez a tanácsát kértem, akár tóratanulásról, akár karrieréről vagy párkeresésről volt szó. Néhány naponta beszámoltam neki a fejleményekről, és mindig volt néhány kedves és biztató szava hozzám. Egy alkalommal, amikor nagyon hasznos tanácsot adott a párválasztáshoz, annyira elfogott a hála érzése, hogy így kiáltottam

kor foglalkozik velük. Azt teszi, amit meg kell tennie értük. Én is azt tettem, amit tennem kellett”.

Azt hiszem, a legfontosabb dolog, amit megtanultam tőle, az az *áhávát Jiszráel* parancsa volt, azaz hogyan szeressük a többi zsidót. Egyszer azt mondta: „Az *áhávát Jiszráel* előírása azt jelenti, hogy ha egy zsidó férfinak vagy nőnek szüksége van valamire, akkor meg kell próbálni segíteni neki. Nem számít, hogy ismered-e vagy sem. Nem számít, hogy kiről van szó. Meg kell adni neki, amire szüksége van. Ez az *áhávát Jiszráel*”.

Ezen alapelv szerint működött a vállalkozásom is, amikor üzletet nyitottam az Empire Boulevardon, Brooklynban. A

Rebbe ugyanis a következőt mondta: „Bárki, aki belép az üzletbe, annak szombatira való hússal kell távoznia, függetlenül attól, hogy tud-e fizetni vagy sem”. Ez volt a Rebbe utasítása, én pedig nem kérdőjeleztem meg. Megértettem, hogy ha emiatt anyagi veszteség ér, akkor az majd máshol megtérül. Mivel a Rebbe kérését teljesítettem, nem tértem el attól, amit mondtott. Végül tényleg mindenki jól járt, ahogy azt a Rebbe megígérte. Hadd hozzak erre egy példát:

Volt egy kuncaftom, egy aszszony, aki sok gyermeket nevelt, és mindig sok húst vásárolt. Egyszer azonban csak egy kevés csirkeszárnyat vitt, a legolcsóbb húsfélét, amit árultam. Felhívtam telefonon, hogy megkérdezzem, mi történt. Elmondta, hogy a férje elvesztette a munkáját, és elfogyott a pénzüik. „Semmi gond, a Rebbe megtanította nekem, hogy az *áhávát Jiszráel* azt jelenti: meg kell kapnia, amire szüksége van. Ha majd lesz pénze, kifizeti”. Évekkel később csekket küldött, s így rendezte a tartozását.

Én egy perccig sem aggódtam, mert tudtam, hogy a Rebbének igaza van. Nem érne veszteség akkor sem, ha egyáltalán nem fizetne, mert akkor egy másik úton érne el hozzám a pénz.

Shalom Ber Goldschmid rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:
www.youtube.com/alubavicsirebbe

19:00

Oberlander Báruach

Vasárnap: Ismert és ismeretlen purimi szokások
Hétfő: Zohár, a Ragyogás Könyve, a zsidó misztika alapműve (34)
Kedd: Hászid történetek és mesék (44)
Szerda: Kérdezd a rabbit! (45)
Csütörtök: Hetiszakas az a kabbala tükrében: Aranyborjú: ki hibázott, Isten vagy a zsidó nép?

20:00

Mogyeri Jonatán

A zsidó filozófia alapjai

21:00

Faith Aser

Kedd: Zsidó misztika
Csütörtök: Zsidó vallásjog

A zsidó.com
Facebook-oldalán
élőben

Facebook Tanház

VIRTUÁLIS BÉT MIDRÁS

11 Shares 1.7K Views

Kóser konyha

Halleves
csicseriborsóval

párve, tojásmentes

Ezt a gazdag hallevest bármilyen fehér húsból elkészíthetjük. Ha konzerv csicseriborsót használunk, percek alatt elkészül a vacsora. Ha száraz csicseriborsót használunk, legjobb, ha néhány órára beáztatjuk a szemeket, majd két óra alatt puhára főzzük.

8 tilápia (vagy másfajta, nagyobb fehér húsu kóser hal)
1 fej hagyma
2 gerezd fokhagyma
2 paradicsom
só, bors, őrölt koriander, kurkuma, ízlés szerint egy babérlevél
1 doboz konzerv csicseriborsó, a levéllel együtt (vagy egy pohár megfőzött csicseriborsó és a főzőleve) fél pohár kuskusz

A hagymát apróra vágjuk, egy kis olajon megpároljuk. Hozzáadjuk a fűszereket, majd a felkockázott paradicsomot, végül a többi hozzávalót is. Nagy lángon egy percig kevergetve pároljuk. Annyi vízzel, amennyi ellepi, felforraljuk, és a hal méretétől és fajtájától függően 20-30 perc alatt puhára főzzük. Ha elkészült, beleöntjük a kuskuszt, majd petrezselyemmel megszórva, forrón tálaljuk.

Kérdezd a rabbit!

Szabad-e előre furakodni a sorban az oltásért? (1. rész)

Az oltási „szezon” megindulása óta több etikai dilemma merült fel az emberekben az oltási sorrend betartása kapcsán. A legtöbbször felmerült kérdéseket megvizsgálva szeretném megmutatni a zsidó jog és etika álláspontját.

Fontos hangsúlyozni, hogy ezek a szempontok kizárólag vallásjogi keretek között érvényesek és előfordulhat, hogy ütköznek az állami előírásokkal. Ilyen esetben az állami törvényeket nem szabad áthágni.

A konkrét helyzetek megvitatása előtt tekintsük át a legfontosabb háláchákat, amelyek kapcsolódnak a témához, vagyis az életmentés kötelezettségét, az adakozás micváját és a sorban állás szabályait.

Mi a határa az életmentés bibliai parancsának?

A tórai előírás azt mondja: Ne állj tétlenül felebarátod véréne! (3Mózes 19:16.) A Talmud (Szánhedrin 73a.; Sulchán áruh CM 426:1.) ezt úgy magyarázza, hogy amikor az ember látja, hogy valaki életveszélyben van, pl. megtámadta egy vadállat vagy fuldoklik, akkor mindent meg kell tennie a lehetőségei szerint, hogy megmentse.

Ebben a témában a Talmud (Bává möciá 62a.) a következő teoretikus esetet hozza fel: „Ha ketten járnak az úton [a sivatagban], és az egyiknek a kezében egy kancsó víz van, ha mindketten isznak belőle, akkor mindketten [szomjan]hálnak, de ha az egyikük megissza, akkor ő eléri a lakott területet... Ákivá rabbi azt tanította, »Élhessen testvéred melletted!« (3Mózes 25:36.), vagyis a Tóra arra utal, hogy a te életed előbbre való testvéred életénél!”

Ebből a talmudi passzusból kiderül, hogy habár segítenünk kell a bajbajutottakon, de más megmentésének céljából nem kötelességünk életveszélybe sodorni magunkat. Az embernek

ugyanis mindent meg kell tennie azért, hogy ő maga életben maradjon és megőrizze az egészségét, ahogy írva van (5Mózes 4:9., 15.): „Csak vigyázz magadra és

őrizd lelkedet gondosan... Vigyázzatok tehát nagyon magatokra” (lásd Encyclopedia of Jewish Medical Ethics [héber] 6. kötet 607. oldal). A fenti példában a víz tehát azt illeti, aki magával vitte. Még akkor is, ha a másik erősebb és képes lenne erőszakkal elvenni tőle a vizet, akkor sem teheti ezt a Tóra szerint, mert a háláchá értelmében a másikat illeti. Ha jogtalanul mégis elveszi tőle, akkor az már a gyilkosság tilalmával ütközhet (Cházon is JD 69:2.).

Sok vélemény szerint még egy kismértékű veszélyt is vállalnia kell az embernek annak érdekében, hogy a másikat egy nagy veszélyből kimentse. Azonban a saját életét nem kell veszélyeztetni valaki más életéért. A veszély vállalásának mértékét illetően vita van arról, hogy kötelező-e pl. veszt adományozni, de vért adni szükség esetén mindenképpen kötelező (lásd Pitche tsuva JD 157:15.; Encyclopedia uo. 5. kötet 754–762. oldal; Zsidó jog és etika 72–73. oldal).

Mennyi cödákát kell adni a sajátomból másnak?

Nemcsak az életmentés kötelező a zsidóságban, de az is, hogy másokat támogassunk, ha szorult helyzetbe kerülnek (5Mózes 15:7.; SÁ JD 247:1.). Azonban az

adakozásnak a talmudi bölcsek (Ktubot 50a.; SÁ uo. 249:1.) meghatározták a mértékét: az ember a vagyonából 10%-ot köteles adományba adni. Még helyesebb, ha

20%-ot adományoz, de a többit tartsa meg magának. Az adakozás micvájának ugyanis nem az a célja, hogy a szegény ember az adakozó kárára jusson pénzhez. A tisztességes módon megszerzett pénzt az ember tartsa meg magának, és csak egy részével segítse a szegényeket.

Ide kívánczik egy történet a II. világháború idejéből. Áron Rokeach rabbi (1880–1957), a belzi rebbe Galiciából Magyarországra menekült az üldöztetés elől (1943. május 20-án érkezett). Ideje nagyobb részét Pesten, a Kertész utcában töltötte. Mielőtt továbbment a Szentföldre 1944. január 20-án, kihirdette, hogy ha az adakozás által életet lehet menteni, akkor nincs megszabott határa az adomány mértékének, ezzel biztatva az embereket, hogy ha tehetik, segítsék minden erejükkel a veszélyben lévőket (lásd még Encyclopedia uo. 6. kötet 469. oldal 200. láb.).

Az életmentés és az adakozás esetében külön felelőssége van az embernek a rokonokaival szemben, elsőbbséget élveznek, ahogy ez a prófétai tanításából kiderül: „...Ne zárkózz el a testvéredtől” (Jesájá 58:7.; lásd még SÁ uo. 251:3.).

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Cseh Viktor, Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

